

ROCZNIK TOMISTYCZNY
9 (2020) 2

ROCZNIK TOMISTYCZNY
9 (2020) 2

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHES JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY
9 (2020) 2

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzuski (sekretarz / secretary), Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Natalia Herold (internet), Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Mieczysław Gogacz, Pavol Dancák, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień, Marcin W. Buwała, Paul J. Cornish, Tomasz Pawlikowski, Marcin Trepczyński, Piotr Mazur, Grzegorz Hołub, Andrzej Jonkisz, Marek Prokop, Mikołaj Krasnodębski, Marek Porwolik, Henryk Anzulewicz, Piotr Jaroszyński, Imelda Chłodna-Błach

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Elżbieta Pachciarek (j. polski), Bernice McManus-Falkowska, Ewa A. Pichola, Magdalena Płotka (j. angielski), Christel Martin, Iwona Bartnicka (j. francuski), Adam M. Filipowicz, Michał Zembrzuski (greka, łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2020

ISSN 2300-1976

Unikalny numer identyfikacyjny – 493506

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego
ul. Klonowa 2/2
05-806 Komorów POLSKA
www.roczniktomistyczny.pl
e-mail: redakcja@roczniktomistyczny.pl

Druk i oprawa: Sowa Sp. z o.o.
ul. Raszyńska 13
05-500 Piaseczno
www.sowadruk.pl

Spis treści

Od Redakcji.....	9
------------------	---

Rozprawy i artykuły

Przemysław Artemiuk Zbawienie w ujęciu Marcina Lutra i św. Tomasza z Akwinu. Próba soteriologii porównawczej w perspektywie chrystologii kard. Ch. Schönborna.....	13
Jan Pocij O związku między istościami a świadomością i jaźnią.....	41
Dawid Lipski John Peckham's dispute with Thomas Aquinas at the University of Paris – Causes and Effects....	73
Martyna Koszkało Free Will and Moral Evil: John Duns Scotus's Theory.....	89
Marcin Karas Czy Mikołaj Kopernik był filozofem średniowiecznym?	107
Tomasz Ćwiertniak W poszukiwaniu źródłowego doświadczenia filozoficznego. Paralele pomiędzy fenomenologią i filozofią dialogu a współczesnym tomizmem egzystencjalnym	115
Artur Andrzejuk Gilsonian method of the history of philosophy	133
Marek Prokop Metoda identyfikacji bytu w metafizyce tomizmu konsekwentnego.....	145
Janusz Węgrzecki Tomizm jako perspektywa teoretyczna nauk o polityce.....	161
Marcin Klimski Zdroworoządkowe poznanie w praktyce edukacji ekologicznej Kościoła katolickiego	173
Maciej Kulik Arystotelesowsko-tomistyczna koncepcja animacji a współczesne spory bioetyczne.....	187
Michał Ziółkowski <i>Causa irrationabilitatis</i> , czyli o źródłach transhumanistycznej antropologii	203

Edycje i tłumaczenia

Maciej Stanek Kwestia <i>Utrum universale nihil sit aut posterius suis singularibus</i> z zachowanych w rękopisie BJ 2118 <i>Collectanea de anima</i>	229
<Anonymus> <i>Utrum universale nihil sit aut posterius suis singularibus?</i>	239

Sprawozdania i recenzje

Natalia Herold Działalność Naukowego Towarzystwa Tomistycznego w roku akademickim 2019/2020.....	251
---	-----

Michał Zembrzusi	
Obecność myśli tomistycznej na XI Polskim Zjeździe Filozoficznym w Lublinie	257
Izabella Andrzejuk	
Tomizm konsekwentny. Sprawozdanie z Sympozjum tomistycznego, połączonego z wręczeniem Nagród im. Mieczysława Gogacza 16 listopada 2019 roku.....	265
Jerzy Nitychoruk	
Dzieło stworzenia oczami geologa	269
Maciej Bała	
Filozoficzna apologia religii. Propozycja Piotra Moskala.....	277
Jacek Salij	
Rzetelna rekonstrukcja Tomaszowej antropologii. Recenzja Henryk Majkrzak, <i>Antropologia integralna w „Sumie teologicznej” św. Tomasza z Akwinu</i> , Kraków brw., Wydawnictwo „SPES”, Kraków brw., stron 415.....	287
Maciej Nowak	
Recenzja Bartłomiej Krzych, <i>Książeczka o niczym. Prolegomena do nicologii</i> , Siemianowice Śląskie 2017, stron 127.	293
Magdalena Płotka	
Tomasz z Akwinu a interpretacja skanów mózgu. Recenzja Piotr Lichacz, <i>Neuroetyka a Tomasz z Akwinu. O użyteczności myśli średniowiecznej we współczesnych debatach etycznych</i> , Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2018, stron 374.....	299
Artur Andrzejuk	
Jacek Woroniecki – mistrz intelektualnego katolicyzmu. Recenzja Piotr S. Mazur, Barbara Kiereś, Ryszard Skrzyniarz, Agata Płazińska: <i>Jacek Woroniecki</i> , red. P. S. Mazur, (<i>Pomniki polskiej filozofii chrześcijańskiej</i> , red. Maciej Bała, Piotr S. Mazur), Kraków 2019, stron 213; też w wersji angielskiej, tamże, stron 218.....	303
Magdalena Płotka	
Filozofia intelektu i filozofia umysłu między średniowieczem a współczesnością. Recenzja Michał Zembrzusi, <i>Filozofia intelektu. Tomasz z Akwinu koncepcja intelektu możliwościowego i czynnego</i> , Wydawnictwo Liberi Libri, bmv 2019, stron 404.....	307
Anna Palusińska	
Jak istnieje film? Recenzja Artur Mamcarz-Plisiecki, <i>Filozofia i retoryka filmu. Perspektywa realizmu filozoficznego</i> , Lublin 2019, stron 352.	311
Artur Andrzejuk	
Recenzja Anna Mandrela, <i>Tomizm Garrigou-Lagrange’a wobec wizji filozoficznej Teilharda de Chardin</i> , Kraków 2018, stron 249.....	319
Marcin W. Bukala	
Recenzja Paolo Evangelisti, „ <i>Vide igitur, quid sentire debeas de receptione pecuniae</i> ”. <i>Il denaro francescano tra norma ed interpretazione (1223-1390)</i> , Fondazione CISAM, Spoleto 2019, stron X-320.....	323
Bartłomiej Uzar	
Recenzja Bartłomiej Krzych, <i>Liturgia jako auctoritas w myśli teologicznej św. Tomasza z Akwinu na przykładzie traktatu „De Christo” w „Sumie teologii”</i> , Wydawnictwo UNUM, Kraków 2020, stron 141.....	329
Nota o autorach.....	337

Table of Contents

From the Editors.....	9
-----------------------	---

Dissertations and Articles

Przemysław Artemiuk Salvation in Martin Luther's and St. Thomas Aquinas's Account. An Attempt of Comparative Soteriology in the Perspective of Christology of Card. Ch. Schönborn.....	13
Jan Pocij On Relation between ities and consciousness and the self.....	41
Dawid Lipski John Pecham's dispute with Thomas Aquinas at the University of Paris – Causes and Effects.....	73
Martyna Koszkało Free Will and Moral Evil: John Duns Scotus's Theory	89
Marcin Karas Was Nicolaus Copernicus a medieval philosopher?	107
Tomasz Ćwiertniak In Search of the Source Experience in Philosophy. Parallels between Phenomenology, the Philosophy of Dialogue and Contemporary Existential Thomism.....	115
Artur Andrzejuk Gilsonian method of the history of philosophy	133
Marek Prokop The method of identifying being in the metaphysics of consequent Thomism.....	145
Janusz Węgrzecki Thomism as an Approach in Political Science	161
Marcin Klimski Common sense cognition in Catholic Church's practice of environmental education	173
Maciej Kulik The Aristotelian-Thomistic Conception of Animation and the Contemporary Bioethical Dilemmas.....	187
Michał Ziółkowski <i>Causa irrationabilitatis</i> , on Sources of Transhumanist Anthropology.....	203

Editions and Translations

Maciej Stanek Question <i>Utrum universale nihil sit aut posterius suis singularibus</i> of the <i>Collectanea de anima</i> preserved in MS. BJ 21 I 8	229
<Anonymus> <i>Utrum universale nihil sit aut posterius suis singularibus?</i>	239

Reports and reviews

Natalia Herold Activities of the Scientific Thomistic Society in the 2019/2020 academic year.....	251
--	-----

Michał Zembrzuski	
The presence of Thomistic thought at the 11th Polish Philosophical Congress in Lublin...	257
Izabella Andrzejuk	
Consequent Thomism. Report on the Thomistic Symposium, and Mieczysław Gogacz's award ceremony, November 16, 2019	265
Jerzy Nitychoruk	
The creation through the eyes of a geologist.....	269
Maciej Bała	
Philosophical apology of religion. Piotr Moskal's proposal	277
Jacek Salij	
Reliable reconstruction of Thomas Aquinas's anthropology. Review: Henryk Majkrzak, <i>Antropologia integralna w „Sumie teologicznej” św. Tomasza z Akwinu</i> , Wydawnictwo „SPES”, Kraków brw., pp. 415.....	287
Maciej Nowak	
Review: Bartłomiej Krzych, <i>Książeczka o niczym. Prolegomena do nicologii</i> , Siemianowice Śląskie 2017, pp. 127.....	293
Magdalena Płotka	
Thomas Aquinas and the interpretation of brain scans. Review: Piotr Lichacz, <i>Neuroetyka a Tomasz z Akwinu. O użyteczności myśli średniowiecznej we współczesnych debatach etycznych</i> , Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2018, pp. 374.....	299
Artur Andrzejuk	
Jacek Woroniecki - a master of intellectual Catholicism. Review: Piotr S. Mazur, Barbara Kiereś, Ryszard Skrzyniarz, Agata Płazińska: <i>Jacek Woroniecki</i> , red. P. S. Mazur, (<i>Pomniki polskiej filozofii chrześcijańskiej</i> , red. Maciej Bała, Piotr S. Mazur), Kraków 2019, pp. 213; English version, ibidem, pp. 218.....	303
Magdalena Płotka	
Philosophy of intellect and philosophy of mind between the Middle Ages and modern times. Review: Michał Zembrzuski, <i>Filozofia intelektu. Tomasz z Akwinu koncepcja intelektu możliwościowego i czynnego</i> , Wydawnictwo Liberi Libri, bmnw 2019, pp. 404.	307
Anna Palusińska	
How does the movie exist? Review: Artur Mamcarz-Plisiecki, <i>Filozofia i retoryka filmu. Perspektywa realizmu filozoficznego</i> , Lublin 2019, pp. 352.....	311
Artur Andrzejuk	
Review: Anna Mandrela, <i>Tomizm Garrigou-Lagrange'a wobec wizji filozoficznej Teilharda de Chardin</i> , Kraków 2018, pp. 249.....	319
Marcin W. Bukala	
Review: Paolo Evangelisti, „ <i>Vide igitur, quid sentire debeas de receptione pecuniae</i> ”. <i>Il denaro francescano tra norma ed interpretazione (1223-1390)</i> , Fondazione CISAM, Spoleto 2019, stron X-320.....	323
Bartłomiej Uzar	
Review: Bartłomiej Krzych, <i>Liturgia jako auctoritas w myśli teologicznej św. Tomasza z Akwinu na przykładzie traktatu „De Christo” w „Sumie teologii”</i> , Wydawnictwo UNUM, Kraków 2020, pp. 141.....	329
Note about authors.....	337

Od Redakcji

W 2020 roku po raz pierwszy podzieliliśmy nasz „Rocznik” na dwa zeszyty. Pierwszy z nich w całości poświęcony jest o. Józefowi M. Bocheńskiemu z okazji przypadającej w tym roku 25. rocznicy jego śmierci. Zeszyt drugi ma (charakterystyczną dla „Rocznika”) postać magazynu tomistycznego. Otwiera go obszerna rozprawa Przemysława Artemiuka z teologii, ukazująca polemiczne momenty w ujęciu zbawienia przez Tomasza z Akwinu i Marcina Lutra. Podobnie polemiczno-porównawczy charakter ma artykuł Tomasza Ćwiertniaka na temat koncepcji „doświadczenia filozoficznego” oraz tekst Macieja Kulika omawiający bioetyczne dyskusje wokół problemu animacji. Natomiast Dawid Lipski omawia (po angielsku) polemikę jaką prowadził na Uniwersytecie Paryskim Jan Peckham z Tomaszem z Akwinu na temat filozoficznie ujętej struktury człowieka. Mamy ponadto artykuł o Janie Dunsie Szkocie (Martyna Koszkało) i tekst o Koperniku (Marcin Karas).

Wyróżniającym się zagadnieniem w tym zeszycie „Rocznika Tomistycznego” jest metodologia filozofii, którą podejmują Marek Prokop i Artur Andrzejuk. Ponadto numer przynosi artykuły z pogranicza filozofii bytu i filozofii przyrody (Jan Pocięj i Michał Ziółkowski). Dwa teksty dotyczą zastosowań ustaleń filozoficznych do innych dziedzin: nauk o polityce (Janusz Węgrzecki) i edukacji ekologicznej (Marcin Klimski).

Zeszyt przynosi także ciekawą edycję, przygotowaną przez Macieja Stanka, jednej z kwestii z *Collectanea de anima*, powstałych na Uniwersytecie Krakowskim w 2. połowie XV wieku i przechowywanych w Bibliotece Jagiellońskiej jako rękopis BJ 2118.

Ponadto dział sprawozdań i recenzji prezentuje jak zwykle sprawozdanie z działalności Naukowego Towarzystwa Tomistycznego (Natalia Herold) oraz sprawozdanie z uroczystości związanych z Nagrodą im. Profesora Mieczysława Gogacza (Izabella Andrzejuk), tym razem wzbogacone o wykład Jerzego Nitychoruka, pt. *Dzieło stworzenia oczami geologa*, wygłoszony podczas gali Nagrody w 2019 roku. Natomiast Michał Zembrzuski omawia udział tomistów w XI Polskim Zjeździe Filozoficznym, który odbył się w Lublinie we wrześniu 2019 roku.

Ponadto wydrukowaliśmy kilkanaście różnych recenzji. Jest wśród nich omówienie działalności naukowej i publikacyjnej Piotra Moskala, podsumowujące w pewien sposób jego dokonania na polu filozofii religii, napisane przez Macieja Bałę. Z pozostałych recenzji jedne są wnikliwe i krytyczne, a inne stanowią krótkie omówienia sygnalizujące jakąś publikację. Ich ilość świadczy jednak, że wciąż dużo ukazuje się publikacji oscylujących wokół problematyki filozoficznej lub teologicznej, podejmowanej w duchu nauki Tomasza z Akwinu.

Życzylibyśmy Czytelnikom i sobie, aby tak pozostało!

Artur Andrzejuk
Redaktor Naczelny

Obecność myśli tomistycznej na XI Polskim Zjeździe Filozoficznym w Lublinie. Sprawozdanie

W dniach 9-14 września 2019 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbył się XI Polski Zjazd Filozoficzny. Obok gospodarza zjazdu organizatorem był Komitet Nauk Filozoficznych PAN i Polskie Towarzystwo Filozoficzne. Polskie Zjazdy Filozoficzne mają najdłuższą tradycję spośród ogólnopolskich spotkań naukowych, a także są największymi intelektualnymi spotkaniami filozofów w Polsce (warto wspomnieć, że pierwszy zjazd odbył się we Lwowie w 1923 r.). Jak informowali organizatorzy, w XI Zjeździe wzięło udział około 650 uczestników ze 110 różnych ośrodków z Polski i zagranicy, którzy prezentowali różne środowiska, szkoły i tradycje filozoficzne. Organizatorzy dali możliwość wy-

stępowania ze swoimi tematami w ramach 20 sekcji tematycznych, podzielonych ze względu na dziedziny filozofii. Obok wykładów w sekcjach zorganizowanych było wiele sympozjów okolicznościowych, upamiętniających różne osoby, a także paneli dyskusyjnych, w których brali udział czołowi przedstawiciele filozofii w Polsce. Wśród takich paneli znalazł się jeden poświęcony lubelskiej szkole filozoficznej, w której metafizyka zajmowała fundamentalne miejsce. Zaprezentował ją Andrzej Maryniarczyk. Zjazd był dobrze zorganizowany pod względem logistycznym. Wszelkie informacje (w tym abstrakty wystąpień) można odnaleźć na stronie internetowej zjazdu: www.zjazdfilozoficzny.kul.pl.

Zasadniczo wśród tematów obecne były klasyczne („wieczyste”) zagadnienia filozofii, ale o wiele więcej wykładów poświęconych było problemom, jakie stawia filozofii świat współczesny (świat kultury, problemy etyczne, wyzwania techniki, zagadnienia związane z umysłem). W tym kontekście warto zaznaczyć, że środowisko tomistów, podobnie jak to było na wcześniejszych zjazdach, choć nie było zbyt licznie reprezentowane, to jednak zaznaczyło obecność swoimi wystąpieniami.

Wśród uczestników było wiele osób, które prezentowały swoje tematy w ramach tradycji filozofii realistycznej, jednak obecność *stricte* zagadnień tomistycznych była niewielka. Na początku tego sprawozdania zaznaczone będą tematy, które w jakiś sposób nawiązywały do myśli tomistycznej, a następnie zaprezentowane zostaną bardziej szczegółowo dwa wystąpienia przedstawicieli warszawskiego tomizmu konsekwentnego.

Pierwsza grupa filozofów, która w swoich wystąpieniach nawiązywała do myśli tomistycznej pojawiła się w sekcji Antropologii Filozoficznej. Wśród prezentujących swoje badania znaleźli się: 1) Zbigniew Pańpuch (z wykładem pt. *Kategoria organizmu jako antropologiczny fundament interdyscyplinarności nauk o człowieku*), który odwoływał się do swoich badań zaprezentowanych w książce zatytułowanej *Spór o cielesność. Analiza ujęć wybranych problemów u tomistów egzystencjalnych oraz propozycja wprowadzenia do antropologii filozoficznej rozróżnienia między ciałem i organizmem*; 2) Piotr Mazur (z wykładem pt.

Istnienie człowieka w metafizyce), który również prezentował wyniki swoich badań z wydanej w tym samym czasie książki pt. *Metafizyka istnienia człowieka*, w której zestawione jest tomistyczne – metafizyczne rozumienie człowieka z ujęciem biologicznym a także poniekąd fenomenologicznym; 3) Arkadiusz Gudaniec (z wykładem pt. *Osobowe istnienie. U źródeł egzystencjalnej metafizyki osoby*), który również prezentował wyniki swoich badań ze swojej publikacji pt. *U podstaw jedności bytowej człowieka. Studium z metafizyki osoby*, w której istnienie człowieka jest opisane właśnie jako fundament osoby i przyczyna *compositum humanum*; 4) Andrzej Sołtys (z wykładem pt. *Zasada analogii w metafizyce osoby*), który odnosił się do Tomaszowej koncepcji analogii zawartej w *De ente et essentia* Tomasza z Akwinu.

W ramach sekcji Ontologii i Metafizyki swoje wystąpienia zaprezentowali filozofowie, którzy zajęli się szczegółowymi zagadnieniami metafizyki klasycznej: 1) Kazimierz Gryżenia (wykład pt. *Rozumienie analogatu głównego w analogii atrybucji i analogii proporcjonalności transcendentalnej*); 2) Andrzej Sołtys (wykład pt. *Zasada analogii bytu w metafizyce klasycznej*); 3) Tomasz Duma (wykład pt. *Problem poznawalności relacji bytowych*); 4) Ewa Jaromska (wykład pt. *Tomizm transcendentalny Emericha Coretha – pytanie jako początek metafizyki*); 5) Mirosław Mylik (wykład pt. *Metafizyczna metoda poznawania rzeczywistości*).

W sekcji Filozofii Społeczeństwa, Prawa i Polityki wystąpił Paweł Skrzydlewski prezentując temat: *O roli pietyzmu w życiu społecznym (na kanwie na-*

uki św. Tomasza z Akwinu). W swoim wystąpieniu opierał się na *Summie teologii* (II-II q. 101-122) ukazując fundamentalną rolę pietyzmu w systemie cnót Akwinaty. Wskazał na egzystencjalny wymiar tej sprawności związany z afirmacją swego istnienia oraz istnienia innych osób. Pietyzm jest, według Skrzydlewskiego, sposobem doskonalenia siebie w życiu osobowym, ale także sposobem realizowania się sprawiedliwości oraz czynnikiem koniecznym do tworzenia autentycznej ludzkiej społeczności. Autor ten podkreślał związek prawa stanowionego jako środka wychowującego osobę ludzką z pietyzmem oraz rolę władzy jako instytucji ze swej istoty domagającej się istnienia w człowieku pietyzmu.

W sekcji gości zagranicznych (*Foreign Guest Section*) swoje wystąpienie (pt. *Fr. Mieczysław Albert Krąpiec: the historical context of the publication of his opus magnum "Ja człowiek"*) zaprezentował Michael Konye. Poświęcone zostało ono jednemu z czołowych przedstawicieli Lubelskiej Szkoły Filozoficznej.

W sekcji Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej wystąpili: 1) Michał Zembrzuski (z referatem pt. *Nieśmiertelność duszy ludzkiej u Tomasza z Akwinu i Dunsza Szkota*); 2) Artur Andrzejuk (z referatem pt. *Historia filozofii jako warsztat filozofa. Tomistyczna koncepcja historii filozofii*). Warto zaznaczyć, że poza tymi dwoma wystąpieniami w tej sekcji nie było innych poświęconych Tomaszowi z Akwinu, a większość wystąpień akcentowała mniej znanych filozofów średniowiecza.

Michał Zembrzuski na początku swojego referatu *Nieśmiertelność duszy ludzkiej u Tomasza z Akwinu i Dunsza Szkota* zwrócił uwagę na cztery pytania związane z tym tematem: 1) czy zagadnienie nieśmiertelności należy umieścić w dziedzinie jaką jest teologia (i jest to problem osób wierzących) czy w dziedzinie filozofii (posiada racjonalne uzasadnienie); 2) czy można na Arystotelesie (i jego psychologii, metafizyce, etyce) oprzeć uzasadnienie nieśmiertelności duszy; 3) czy posiadana koncepcja intelektu, samej duszy, jej relacji do ciała, a w ostateczności także relacji intelektu do duszy, uzasadniają nieśmiertelność; 4) czy rozstrzygnięcia Tomasza i Szkota miały znaczenie dla dziejów filozofii (spory w renesansie i później wśród scholastyków). Każde z pytań wskazuje na inną drogę interpretacyjną obydwu autorów średniowiecznych (zarówno pod względem wskazania dziedziny rozważań, doboru argumentów, interpretacji Arystotelesa, nie mówiąc o innych koncepcjach człowieka). Zembrzuski wskazał jednocześnie, że argumenty obydwu należy powiązać ze sobą, gdyż opierają się na metafizycznych i antropologicznych założeniach. Jeśli chodzi o metafizyczny charakter tych argumentacji, to wiążą się albo z prostotą duszy, niematerialnością działań duszy, jej samoistnością czy też subsystemnością. Jeśli chodzi o odniesienia antropologiczne, to odwołują się do pragnienia nieśmiertelności, powszechnej zgody na nią, zmartwychwstania ciała jako koniecznego przywrócenia natury ludzkiej w pojedynczych jednostkach.

Omawiając koncepcję nieśmiertelności u Tomasza, Zembruski wskazał na najważniejsze miejsca wśród dzieł, w jakich pojawia się ten temat. Następnie podkreślił, że Tomasz był przekonany, iż dusza jest nieśmiertelna – a stawiane przez niego problemy/kwestie pokazują, że można je sprowadzić do pytania w następującej formie: Czy fizyczna śmierć niszczy duszę? Czy śmierć dotyczy samej duszy? Tak postawione pytania od razu rodzą wątpliwości, czy faktycznie chodziło mu o nieśmiertelność duszy czy też może o jej niezniszczalność. Lektura jego tekstów przekonuje mimo wszystko do tego drugiego, a to oznacza, że nie do końca można mówić o synonimiczności tych dwóch określeń – *incorruptibilitas* odnosi się do bytu i istnienia, *immortalitas* o wiele bardziej do życia, aktywności życiowych. Taki podział, wbrew pozorom, nie musi być oczywisty, jeśli dostrzeczemy, że uznawanie niezniszczalności duszy opiera się na wykazywaniu pewnych działań życiowych o intelektualnym charakterze. Pozostanie jednak ważny i kluczowy dla Tomaszowego rozumienia tego problemu. Tomaszowe argumenty można sprowadzić do dwóch. Pierwszy z nich oparty jest na ustaleniu natury poznania intelektualnego drugi zaś związany jest z ustaleniem wyjątkowego – subsyentnego/samoistnego charakteru duszy. Obydwa argumenty często występują obok siebie i zależą od siebie. Ukazanie, że dusza kontynuuje swoje istnienie (jest nie tylko formą ciała, ale formą samoistną) bez ciała, może się dokonać tylko przez wskazanie na funkcje, których działania nie wymagają udziału ciała.

Następnie w referacie zaprezentowane zostało uzasadnienie niematerialności duszy na podstawie niematerialnych działań intelektu, a także uzasadnienie oparte na rozumieniu formy jako bytu samoistnego, od którego nie można odłączyć istnienia. W *Kwestiach dyskutowanych o duszy* Tomasz pisze, że to, co jest związane z rzeczą samo przez się, nie może być od niej oddzielone – jak np. od człowieka nie można oddzielić tego, że jest zwierzęciem, a od liczby tego, że jest parzysta czy nieparzysta. Związek istnienia i duszy jest właśnie taki, jednak przy założeniu, że to akt istnienia jest podstawowym pryncypium bytowym urealnającym duszę, a przez nią ciało.

Prezentacja Szkotowego rozumienia nieśmiertelności oparta została na jego *Opus oxoniense*. Dość znaczące jest pytanie, które stawia Szkot w dystynkcji 43, części czwartej swojego komentarza do *Sentencji*: „czy dzięki rozumowi naturalnemu może być znane, że w przyszłości nastąpi powszechne zmartwychwstanie ludzi? (*Utrum esse notum per rationem naturalem resurrectionem generalem hominum esse futuram*)”. Jak zauważył Zembruski, pytanie to jest z jednej strony próbą rozwiązania zagadnienia poznawalności i uzasadnień dotyczących zagadnień eschatologicznych, a z drugiej także próbą rozstrzygnięcia filozoficznych aspiracji rozumu do tego, aby rozpoznać rzeczywistość wiary. Można przecież to pytanie przełożyć inaczej: Czy możliwe jest filozoficzne dowiedzenie faktu zmartwychwstania?

Sama odpowiedź Dunsza Szkota na pytanie o nieśmiertelność była bardzo

krótka, wręcz lapidarna, co wyraźniej pokazuje, że Szkot nastawiony był bardziej na badanie tego, co współcześnie moglibyśmy nazwać konkluzywnością argumentów aniżeli na samo argumentowanie. Zembrzuski przytoczył następnie odpowiedź Szkota: „opierając się na rozumie naturalnym nie można dowieść konieczności zmartwychwstania (sam Szkot niekonkluzywność nazywa perswazyjnością – i rozsądza, czy są one pewne czy tylko prawdopodobne albo też wprost wskazuje na przesłanki zaczerpnięte z wiary i objawienia): czy to drogą *a priori* – gdybyśmy podali uzasadnienie wewnętrznej zasady w człowieku; czy to drogą *a posteriori* – przez uzasadnienie działania lub doskonałości odpowiadającej człowiekowi [i wynikającej z natury – dop. M.Z.]. Zatem jest to całkowicie pewne (*omnino certum*) wyłącznie na podstawie wiary”. Następnie Zembrzuski zreferował analizę argumentów, którą przeprowadził Szkot sprowadzając całą możliwą argumentację do trzech zasadniczych twierdzeń: (1) dusza intelektualna jest specyficzną formą człowieka (*anima intellectiva est forma specifica hominis*); (2) dusza intelektualna jest niezniszczalna (*anima intellectiva est incorruptibilis*) (można powiedzieć, że to tylko ten punkt jest centralny i kluczowy dla tego tematu, jednak zostaje umieszczony w niebagatelnym kontekście, którego nie można pominąć); (3) specyficzna forma człowieka nie pozostaje na trwałe poza swoją całością (*forma hominis specifica non remanebit perpetuo extra suum totum*). W dalszym ciągu swojego wywodu zaprezentował uzasadnienie każdego

z tych zdań, jakie można znaleźć u Dunska Szkota. Swoje wystąpienie Michał Zembrzuski podsumował skróto-wo porównując ze sobą argumenty Tomasza i Szkota.

Profesor Artur Andrzejuk w swoim wystąpieniu zaprezentował temat: *Historia filozofii jako warsztat filozofa. Tomistyczna koncepcja historii filozofii*. Został on ukazany w czterech punktach, które ukazują: 1) Gilsonowską koncepcję historii filozofii; 2) charakterystykę warsztatu historyka filozofii na różnych, wyróżnionych przez Gilsona etapach uprawiania historii filozofii; 3) krytykę koncepcji Gilsonowskiej; 4) wnioski na temat nurtów historii filozofii i kompetencji jakie ma historyk filozofii.

Gilsonowska koncepcja historii filozofii sprowadza się do tzw. *history of philosophy itself*, co Andrzejuk popierał cytatami z wypowiedzi tego tomisty, a więc badania „czystej” problematyki filozoficznej w dziejach filozofii. W takim ujęciu historia filozofii nie jest wyłącznie dodatkiem do właściwych dziedzin filozofii. Wyjaśniając Gilsonowską koncepcję historii filozofii, Andrzejuk zwrócił także uwagę na strukturę samej filozofii i na to, że stanowi ją zespół punktów wyjścia, reguły i prawa rozumu, a także wnioski, jakie wynikają z przyjętych punktów wyjścia. W tym kontekście pojawia się zagadnienie prawdy w historii filozofii – nie jest to tylko kwestia faktów i wydarzeń historycznych, ale „prawda na temat wydarzeń filozoficznych”. Historia filozofii inaczej wygląda od strony filozofującego systematyka (jest dyscypliną pomocniczą) inaczej od strony

historyka (analizuje fragment kultury umysłowej) i inaczej od strony metodologa (jest odrębną dyscypliną z odrębnym przedmiotem i właściwymi metodami badań). W ujęciu Gilsona w badaniach z historii filozofii można wyróżnić trzy etapy: badanie historycznej literatury filozoficznej, historię doktryn filozoficznych oraz właściwą historię filozofii. Artur Andrzejuk omówił następnie poszczególne etapy uwzględniając wyróżnione przez Gilsona kompetencje historyka filozofii oraz sposoby analizy historycznej oraz wszystko to, co można nazwać warsztatem historyka filozofii. Uczeń Gilsona, Stefan Swieżawski uznał, że „właściwa historia filozofii” jest podstawowym warsztatem filozofa. Zauważył on jednocześnie, że formuła problemów filozoficznych w badanych tekstach jest pochodną zawartej w nich koncepcji bytu.

W dalszej części swojego referatu Andrzejuk zwrócił uwagę na przynajmniej trzy zarzuty, jakie można wobec tej koncepcji sformułować, które dotyczą „idealizacji” problemów filozoficznych, które żyją „własnym życiem”, akcentowanie wyłącznie doniosłych problemów filozoficznych (głównie metafizycznych) i pomijanie tych kwestii, które mogą wydawać się nieistotne oraz na koniec zarzuty wobec swoście rozumianej „modelowości” (jest ona celem do zrealizowania) sformułowanej przez Gilsona *history of philosophy itself*. Andrzejuk podkreślił, że krytyka formułowana była w pewien sposób przez samych uczniów Gilsona – Stefana Swieżawskie-

go, Stanisława Janeczka i Mieczysława Gogacza.

Następnie przedmówca wskazał na wyróżnione przez Mieczysława Gogacza nurty uprawianej również współcześnie historii filozofii: nurt edytorski (w którym najważniejszym działaniem staje się krytyczne wydanie tekstów), nurt badań dziejów tekstu oraz piśmiennictwa filozoficznego (który jest ściśle związany z wcześniej wymienionym), nurt interpretacyjny, który dotyczy autorów, oraz nurt interpretacyjny, uwzględniający same dzieje problemów filozoficznych. Odnosząc się do każdego z tych nurtów, Andrzejuk wskazał na różnice wynikające z innego ujęcia przedmiotu materialnego, a także innego przedmiotu formalnego (*quo* oraz *quod*). Prezentacja tego ujęcia była twórcza i w interesujący sposób ukazała, jak bardzo różnią się między sobą te nurty uprawiania historii filozofii.

Ostatnim punktem referatu prof. Artura Andrzejuka było ukazanie praktycznych konsekwencji koncepcji historii filozofii rozumianej jako warsztat filozofa. Szeroki wachlarz kompetencji historyka filozofii ukazuje go jako pracującego z uwzględnieniem metod filologicznych (paleografia, edytorstwo, umiejętności filologiczne), metod historycznych (erudycja), metod historyczno-filozoficznych, pomagających w lekturze tekstów filozoficznych, a także metod filozoficznych, które pozwalają na formułowanie problemów filozoficznych. Andrzejuk stwierdził, że można, uwzględniając wymienione nurty uprawiania historii filozofii, mówić o realizacji Gilsonowskiej koncepcji historii

filozofii, która staje się celem, choć dalekim, to jednak możliwym do zrealizowania. Wymienione metody doprowadzają do „właściwej historii filozofii”.

Zjazdy filozoficzne w ostatnim czasie organizowane są co cztery lata przez różne ośrodki naukowe w Polsce i stanowią doskonałą okazję do zapoznania się z prowadzonymi badaniami w Polsce. Zdecydowanie cieszy to, że również na XI Zjeździe Filozoficznym zorganizowanym na Katolickim Uniwersytecie Lu-

belskim Jana Pawła II byli obecni tomiści prezentujący swoje badania i dzielący się nimi z innymi. Wydaje się mimo wszystko, że liczba wystąpień tomistów w stosunku do wcześniejszego zjazdu była mimo wszystko mniejsza. A miejsce, w którym działa lubelska szkoła filozoficzna, była dużo lepszą okazją do zaprezentowania nie tylko samej obecności myśli tomistycznej w Polsce, ale zaprezentowania jej twórczego charakteru i znaczenia w Polsce.

Artur Andrzejuk, Dawid Lipski,
Magdalena Płotka, Michał
Zembrzuski

Mieczysław Gogacz

Kraków 2019
(dwie wersje językowe:
polska i angielska)

Książki ukazały się w serii wydawniczej „Polska filozofia chrześcijańska XX wieku” (red. Maciej Bała i Piotr Mazur), przygotowanej w ramach grantu pt. „Pomniki polskiej myśli filozoficznej, teologicznej i społecznej XX i XXI wieku”. Tom poświęcony prof. Mieczysławowi Gogaczowi został zredagowany według następującego układu: biografia i bibliografia, źródła inspiracji filozoficznej (wpływ własnej szkoły filozoficznej, zapożyczenia od innych systemów), preferowana koncepcja filozofii, podejmowane problemy i propozycje ich rozwiązań (teoria osoby i relacji osobowych, filozofia człowieka, etyka chronienia osób, pedagogika, polityka, teoria kultury, teoria życia religijnego, teoria mistyki), słownik podstawowych pojęć, polemiki i dyskusje, jakie Profesor prowadził w środowisku krajowym, ale i za granicą. Dodatkowo tom został wzbogacony antologią reprezentatywnych dla Gogacza tekstów filozoficznych (w wyborze Artura Andrzejuka i przekładzie na angielski Magdaleny Płotki). Projekt posiada własną stronę internetową: <https://pcph.ignatianum.edu.pl/>

Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum
<https://wydawnictwo.ignatianum.edu.pl/>

Nota o Autorach

Artur Andrzejuk – prof. dr hab., prof. zwyczaj. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), na którego Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej kieruje Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej oraz Sekcją Historii Filozofii. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Jest uczniem Profesora Mieczysława Gogacza. Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7926-4070>

Izabella Andrzejuk – dr, adiunkt Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Członek-założyciel Naukowego Towarzystwa Tomistycznego oraz członek redakcji Rocznika Tomistycznego. Jest autorką ponad sześćdziesięciu artykułów o tematyce filozoficznej. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm, filozofia polska); filozofia, etyka, klasyczna teoria człowieka, filozoficzne podstawy mistyki. Napisała książkę pt. *Filozofia przyjaźni. Tomasz z Akwinu* (Warszawa 2007). Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4961-2580>

Przemysław Artemiuk – ks. prof. ucz. dr hab., teolog fundamentalny, adiunkt na Wydziale Teologicznym UKSW, wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży oraz przewodniczący Stowarzyszenia Teologów Fundamentalnych w Polsce. Ostatnio opublikował monografię *W obronie spraw najważniejszych. Szkice o apologii* (Poznań 2019) oraz zbiór tekstów publicystycznych *Podręczny alfabet katolika* (Kraków 2018), a także zredagował tom studiów *Nowa apologia. Czego, wobec kogo i jak bronimy?* (Płock 2020). Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5337-0329>

Maciej Bała – dr hab., prof. uczelni na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej. Zainteresowania naukowe ks. Bały skupiają się wokół filozofii religii,

współczesnej filozofii francuskiej, sekularyzacji oraz dydaktyki filozofii. Jest autorem książek *Zofia Józefa Zdybicka* (Kraków 2019), *Pokochać mądrość. Zarys dydaktyki filozofii i etyki* (Warszawa 2009), *O możliwości hermeneutycznej filozofii religii. Propozycja Paula Ricœura* (Warszawa 2007). Członek Société Francophone de Philosophie de la Religion, Conférence Mondiale des Institutions Universitaires Catholiques de Philosophie, Pomorskiego Towarzystwa Filozoficzno-Teologicznego oraz Stowarzyszenia Nauczycieli Filozofii.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7823-7855>

Marcin W. Bukala – dr hab., profesor w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN (Zakład Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej). Zajmuje się historią etyki życia gospodarczego okresu przed wyodrębnieniem się dyscypliny ekonomii, kulturą średniowiecza oraz filozofią praktyczną; podstawą habilitacji M.W. Bukala była monografia *Risk and Medieval Negotium. Studies of the Attitude towards Entrepreneurship: from Peter the Chanter to Clarus Florentinus* (Spoleto, 2014) o pojmowaniu ryzyka gospodarczego w prawie kanonicznym i teologii u schyłku XII i w XIII stuleciu. Jest autorem krytycznych edycji szeregu tekstów z polskiej etyki i teologii praktycznej XIV i XV wieku (m.in. Mateusza z Krakowa) i współautorem przekładu kwestii dyskutowanych św. Tomasza *De potentia Dei*. Jest również redaktorem naczelnym pisma „Prakseologia”.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6489-913>

Tomasz Ćwiertniak – mgr filozofii i politologii, absolwent Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Magisterium z politologii uzyskał w 2011 r. na podstawie pracy *Człowiek, społeczeństwo, państwo w myśli o. M.A. Krąpca* (promotor: prof. dr hab. Wojciech Kaute), zaś magisterium z filozofii w 2018 r. na podstawie pracy *Tomizm konsekwentny Mieczysława Gogacza na tle dziejów tomizmu* (promotor: prof. zw. dr hab. Andrzej Noras). Obecnie doktorant w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, gdzie przygotowuje rozprawę poświęconą analizie porównawczej tomizmu egzystencjalnego M.A. Krąpca i tomizmu konsekwentnego M. Gogacza.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9515-6168>

Natalia Herold – mgr, absolwentka prawa i administracji na Uniwersytecie Gdańskim (lic.) i Uniwersytecie Warszawskim (mgr). Jest doktorantką filozofii Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz sekretarzem Zarządu Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Interesuje się filozofią klasyczną, a w niej szczególnie etyką i pedagogiką. Publikuje w „Roczniku Tomistycznym”.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4761-9495>

Marcin Karas – prof. dr hab., historyk filozofii – pracuje w Zakładzie Filozofii Polskiej Instytutu Filozofii UJ. Prowadzi badania z historii idei i z filozofii średniowiecznej, jest autorem ponad 180 publikacji. Ostatnio zajmuje się głównie kosmologią wczesnonowożytną i filozofią dziejów. Opublikował m. in. książki: *Koncepcja czasu w pismach Williama Ockhama* (Kraków 2003), *Natura i struktura wszechświata w kosmologii św. Tomasza z Akwinu* (Kraków 2007), a także prace: *Z dziejów Kościoła. Ciągłość i zmiana w Kościele rzymskokatolickim w XIX i XX wieku* (Sandomierz 2008), *Integryzm Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X* (Kraków 2008), czy też *Historiozofia Teilharda de Chardin wobec tradycyjnej myśli chrześcijańskiej* (Kraków 2012), liczne artykuły (45) oraz przekłady (43).
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2288-9512>

Marcin Klimski – doktor nauk humanistycznych w zakresie filozofii, adiunkt w Instytucie Pedagogiki oraz pracownik Centrum Ekologii i Ekofilozofii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jego zainteresowania naukowo-badawcze skupione są na edukacji globalnej, edukacji ekologicznej oraz etyce środowiskowej wraz z ich odniesieniami do działań w sferze społeczno-przyrodniczej. Uczestnik projektów, w tym edukacyjnych, m.in. „Ekologia integralna encykliki *Laudato Si'* w działaniu Wspólnot Caritas i społeczności lokalnych”, „Kościół wobec kryzysu ekologicznego. W 30. rocznicę listu pasterskiego Episkopatu Polski nt. ochrony środowiska”, „Monitoring środowiskowy i mediacje w konfliktach ekologicznych”. Jest członkiem RCE Warsaw Metropolitan – Centrum Eksperymentalnego na Rzecz Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju, zorientowanego na kwestie edukacji obywateli w kwestii zrównoważonego rozwoju. Autor ekspertyz, opracowań naukowych i scenariuszy zajęć lekcyjnych z zakresu edukacji ekologicznej.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9118-1673>

Martyna Koszkało – dr hab., prof. Uniwersytetu Gdańskiego. Kierownik Zakładu Historii Filozofii Starożytnej, Średniowiecznej i Nowożytnej Instytutu Filozofii. Zastępca Dyrektora Instytutu Filozofii. Jej zainteresowania badawcze obejmują historię filozofii starożytnej, średniowiecznej i nowożytnej, filozofię Boga, historię pojęcia wolnej woli. Autorka książek *Indywiduum i jednostkowie. Analiza wybranych tekstów Jana Dunsza Szkota* (Lublin 2003) oraz *Natura woli, wolność a konieczność. Stanowisko Jana Dunsza Szkota na tle koncepcji św. Augustyna, św. Anzelma z Canterbury i św. Tomasza z Akwinu* (Gdańsk 2019). Autorka haseł encyklopedycznych z zakresu filozofii średniowiecznej w *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, tłumaczeń z łaciny. Publikuje w „Rocznikach Filozoficznych”, „Filo-Sofiji”, „Przeglądzie Filozoficznym” i in.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1475-4319>

Maciej Kulik – dr, absolwent studiów doktoranckich na Uniwersytecie Wrocławskim, gdzie w 2021 r. obronił z wyróżnieniem rozprawę doktorską *Wielkoduszność i niewzruszoność. Postawy wobec losu w filozofii Arystotelesa i stoików*, napisaną pod kierunkiem dr. hab. Michała Głowali. W roku akademickim 2019/2020 był zatrudniony na Uniwersytecie Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu oraz w Niepublicznej Wyższej Szkole Medycznej. Do jego zainteresowań badawczych należy zagadnienie postaw moralnych wobec losu w filozofii starożytnej (Arystoteles, stoicy) oraz problem trafu moralnego (moral luck) we współczesnej filozofii analitycznej. Prócz tekstu zawartego w niniejszym tomie opublikował pięć recenzowanych artykułów naukowych, w tym wchodzący w skład tomu pierwszego serii „Principia Philosophiae Christianae” artykuł *Krytyka teodycei św. Tomasza z Akwinu*.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2619-6331>

Dawid Lipski – dr, adiunkt w Instytucie Społecznych Podstaw Penitencjarystyki Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości. Stypendysta Funduszu Stypendialnego i Szkoleniowego (Liechtenstein), Fundacji Lanckorońskich z Brzezia (Londyn) oraz Deutscher Akademischer Austausch Dienst (Kolonja). Redaktor w czasopiśmie „Pro Fide, Rege et Lege” oraz w „Roczniku Tomistycznym”. Nauczyciel mianowany etyki w szkole podstawowej.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2136-0622>

Jerzy Nitychoruk – prof. dr hab., geolog, profesor nauk o Ziemi, specjalizuje się w geologii czwartorzędu. Profesor i rektor Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej. Absolwent geografii na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (1981) i geologii na Uniwersytecie Warszawskim (1985). Doktoryzował się (1993) i habilitował (2001) na Wydziale Geologii UW. Tytuł profesora nauk o Ziemi otrzymał 24 kwietnia 2012. W latach 1984–2013 był pracownikiem Instytutu Geologii Podstawowej na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego. W 2013 podjął pracę w Państwowej Szkole Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. W latach 2013–2019 był dziekanem Wydziału Nauk Ekonomicznych i Technicznych. W czerwcu 2019 został wybrany w wyborach uzupełniających na rektora PSW w Białej Podlaskiej na kadencję 2019–2020. W czerwcu 2020 uzyskał reelekcję na kadencję 2020–2024. Opublikował ponad 300 prac – indeks Hirscha 17 (wg bazy Scopus).

Maciej Nowak – licencjat filozofii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, obecnie kontynuuje studia magisterskie na tejże uczelni, absolwent studiów inżynierskich kierunku Elektrotechnika na Politechnice Warszawskiej, członek Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Jest zainteresowany logiką i historią filozofii.

Anna Palusińska – dr hab., dr hab. adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Wydziału Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Interesuje się naukowo filozofią późnego antyku oraz filozofią bizantyńską. Pisała o jej głównych przedstawicielach: Janie Filoposie, Michale Psellosie, Mikołaju z Methone i Grzegorzu Palamasie.

Magdalena Płotka – dr hab., profesor uczelniany w Katedrze Historii Filozofii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Z-ca redaktora naczelnego Rocznika Tomistycznego. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół średniowiecznej filozofii praktycznej, historii filozofii polskiej w XV i XVI wieku, paleografii łacińskiej oraz filozofii współczesnej. Jest autorką książki *Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora* (Warszawa, 2013) oraz *Filozofia jako praktyka. Myśl krakowskiego praktycyzmu w XV i XVI* (Warszawa 2016). Publikuje w „Rocznikach Filozoficznych”, „Edukacji filozoficznej”, „Filosofiji”, „Roczniku Tomistycznym” i in.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6993-2178>

Jan Pocięj – mgr inż., magister teologii. Przygotował rozprawę doktorską w Instytucie Filozofii UJ na temat związków filozofii ks. prof. Tadeusza Wojciechowskiego z odkryciami fizyki i biologii dwudziestego wieku (2017). Autor artykułu „Piotra Semenienki próba odnowy filozofii klasycznej” (RT 5(2016)). Uczestnik X Międzynarodowego Kongresu Ontologicznego w San Sebastian (2012), gdzie wygłosił referat „The Wave-Corpuscle Duality of Matter and the Nature of the Universe”. Jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół aktualizacji tomizmu w oparciu o współczesny obraz świata opracowany przez nauki przyrodnicze. Jest członkiem Sodalicii Świętej Jadwigi Królowej.

Marek Prokop – dr, historyk filozofii, bibliotekoznawca, arabista. Studiował historię filozofii w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w latach 1969-1974 (magisterium u prof. M. Gogacza). Doktoryzował się ze średniowiecznej filozofii arabskiej u prof. M.-T. d'Alverny na Uniwersytecie w Poitiers w 1978 roku. Po doktoracie zatrudniony kontraktowo w Centre National de la Recherche Scientifique (1979-1983), następnie kierował działem rękopisów Biblioteki Polskiej w Paryżu (1982-2002). Od 1995 r. jest pracownikiem naukowym Zakładu Biografistyki Polonijnej PUNO. Członek: Société Internationale de la Philosophie Médiéval w Louvain, Centre de Recherche Philosophique Saint Thomas d'Aquin w Paryżu, Naukowe Towarzystwo Tomistyczne w Warszawie, Towarzystwo Historyczno-Literackie w Paryżu. W 2009 r. opublikował zbeletryzowaną opowieść o filozofii, zbudowaną na kanwie podróży do różnych krajów, zatytułowaną *Podróże z Awicenną*.

Jacek Salij – prof. dr hab., teolog, dominikanin, od 1970 roku związany zawodowo z Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie (od 1999 Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego). W 1990 został profesorem nadzwyczajnym i objął funkcję kierownika Katedry Teologii Dogmatycznej, którą sprawował do przejścia na emeryturę w 2013 roku. Jest znawcą i tłumaczem tekstów św. Tomasza z Akwinu. Oprócz działalności ściśle naukowej o. Jacek Salij niezmiernie popularyzuje problematykę teologiczną przez liczne publikacje popularno-naukowe, a także kazania i rekolekcje (np. podczas zarazy w Wielkim Poście 2020 prowadził ogólnopolskie telewizyjne rekolekcje wielkopostne).

Maciej Stanek – doktor nauk humanistycznych, absolwent filozofii na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (2010 r.); doktorat uzyskał w 2015 r., broniąc rozprawy doktorskiej, napisanej pod kierunkiem Prof. H. Wojtczak nt. Jana Burydana „*Quaestiones super 'Parva naturalia' Aristotelis*”. Edycja krytyczna i analiza historyczno-filozoficzna; od 2020 r. pracownik badawczo-dydaktyczny w Instytucie Filozofii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; jego zainteresowania naukowe dotyczą przede wszystkim późnośredniowiecznej filozofii przyrody (głównie *Parva naturalia*, *Problemata* i *De anima*) oraz logiki, zwłaszcza uprawianych na Uniwersytecie Paryskim i Uniwersytecie Krakowskim. Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6111-1324>

Bartłomiej Uzar - student Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Zainteresowania naukowe oscylują między metafizyką oraz logiką, zwłaszcza w kontekście scholastycznym, neoscholastycznym i analitycznym. Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2240-1310>

Janusz Węgrzecki – prof. dr hab., kierownik Zakładu Teorii Państwa i Teorii Polityki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Zainteresowania badawcze ks. Węgrzeckiego obejmują aksjologiczne podstawy polityki i demokracji, teorie władzy, podejście interpretacjonistyczne w naukach o polityce, Kościół w sferze publicznej, myśl społeczna papieży Jana Pawła II, Benedykta XVI, Franciszka, relacja religia i polityka. Autor książek *Wpływ, autorytet, dominacja. Teorie władzy i ich struktura* (Warszawa 2011) oraz *W obronie rozumu politycznego. Myśl Josepha Ratzingera/Benedykta XVI* (Warszawa, 2019). Nr ORCID: (<https://orcid.org/0000-0002-9335-0215>)

Michał Zembrzusi – dr hab, profesor uczelniany w Katedrze Historii Filozofii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Interesuje się problematyką epistemologiczną w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką pamięci i teorią intelektu możliwościowego i czynnego. Jest współredaktorem książek w serii „Opera philosophorum medii aevii”. W jej ramach w 2012 opublikował autorską monografię zatytułowaną: *Tomasz z Akwinu. Komentarz „O pamięci i przypominaniu”*. W 2019 roku opublikował monografię pt. *Filozofia intelektu. Tomasa z Akwinu koncepcja intelektu możliwościowego i czynnego*. Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4647-479X>

Michał Ziółkowski MI – dr, członek Zakonu Posługujących Chorym (Ministri Infirmorum), członek zwyczajny Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Autor książki *Pokonać śmierć czy zmienić człowieka. Ideologia współczesnego transhumanizmu wobec heterodoksji Mikołaja Fiodorowa* (Warszawa 2020). Publikuje w kwartalniku „Fides et Ratio”, serii „Universum Ethicae Christianae” oraz „Roczniku Tomistycznym”. Zainteresowania naukowe skupia wokół: filozoficzno-teologicznej analizy transhumanizmu i związanych z tym nurtem problemów bioetycznych oraz etyce sztucznej inteligencji; ewolucji idei antychrysta w tekstach biblijnych; filozofii tomizmu konsekwentnego; koncepcji myślicieli rosyjskiego renesansu filozoficzno-religijnego.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5369-071X>